

Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta

**KONKURENCESCHOPNOST ČESKÉ
EKONOMIKY V SOUVISLOSTI
S VÝVOJEM KORUNY A JEJÍ VLIV NA
ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST**
bakalářská práce

Autor: Jana Václavů

Vedoucí práce: Ing. Tomáš Mikulec

Rok: 2007/2008

Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta

KONKURENCESCHOPNOST ČESKÉ
EKONOMIKY V SOUVISLOSTI
S VÝVOLEM KORUNY A JEJÍ VLIV NA
ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST
bakalářská práce

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
a s použitím uvedené literatury.

Jana Václavů

V Praze, dne 30. 5. 2008

Vedoucí práce: Ing. Tomáš Mikulica

Rok: 2007/2008

OBSAH:

Úvod	1
1 Vývoj české ekonomiky od roku 1996 do roku 2005	3
1.1 Současný vývoj české ekonomiky 2006 - 2008	4
1.2 Předpovědi budoucího vývoje české ekonomiky	6
1.3 Hrubý domácí produkt.....	7
2 Konkurenceschopnost	9
2.1 Konkurenceschopnost české ekonomiky – makroekonomická konkurenceschopnost.....	10
2.2 Výsledky konkurenceschopnosti české ekonomiky od r. 1994 do r. 1996	12
2.3 Konkurenceschopnost české ekonomiky za rok 2007.....	13
2.3.1 Kvantitativní indikátory konkurenceschopnosti	15
2.3.2 Kvalitativní indikátory konkurenceschopnosti	16
3 Posilování koruny a její dopady na českou ekonomiku.....	17
3.1 Příliš silná koruna	20
3.1.1 Zmírnění posilování české koruny	21
3.2 Vliv silné koruny na podnikatele, zejména exportéry.....	22
3.2.1 Ošetření rizik.....	23
3.3 Silná koruna zatím ale vývoz nesnižuje	24
3.3.1 Export, silná koruna a propouštění zaměstnanců.....	25
Závěr.....	30
Seznam literatury:.....	32

Úvod

Téma konkurenceschopnost české ekonomiky jsem si vybrala na základě článku v hospodářských novinách, který mě zaujal natolik, že jsem se začala o toto téma zajímat.

Konkurenceschopnost znamená schopnost konkurovat, v aplikaci na mé téma znamená schopnost české ekonomiky konkurovat ekonomikám jiných států.

Ale nejprve bych zmínila to, jak se naše ekonomika vyvíjela od měnové krize v roce 1997 a jak postupně rostla. Její současný vývoj, myšleno rok 2006, 2007 a 2008, poté předpovědi budoucího vývoje od roku 2008, jak ho vidí zástupci bank či spořitelén. Důležitým indikátorem vývoje ekonomiky je hrubý domácí produkt. Pomocí kterého hodnotíme ekonomický růst země. Dále hovořím o konkurenceschopnosti, nejdříve obecně, dále o konkurenceschopnosti české ekonomiky, její historii a současném postavení v globální ekonomice. Pro určení pozice konkurenceschopnosti země musíme mít indikátory, podle kterých se konkurenceschopnost měří či odhaduje. Indikátory jsou dvojího druhu a to indikátory kvantitativní, které se dají měřit a indikátory kvalitativní, které se měřit nedají.

V další kapitole se zaměřuji na posilování kurzu koruny a jejích dopadů na českou ekonomiku, na to jaké problémy jsou s tím spojeny, klady a zápory jejího posilování. Uvádím zde i to, co způsobuje takový růst a zároveň i nedávnou historii, kdy jsme zaznamenali podobnou událost, která proběhla v roce 2002. Relativně novou zprávou je i to, že se vláda a Česká národní banka dohodly na usměrnění kurzu koruny, chtějí dosáhnout jejího zpomalení. Silná koruna ovlivňuje více malé a střední exportující podniky, protože nemají takovou stabilitu jako podniky velké a silné. Novým trendem je stále častější ošetřování rizik a pojištění se proti výkyvům kurzu hlavně proto, aby podniky neztratily svoji konkurenceschopnost. Jak by se mohlo zdát, tak silná koruna by teoreticky měla poškozovat vývoz, ale zatím se tak neděje, a to i proto, že si podniky hledají nové trhy v nejrůznějších zemích a koutech světa, které pro ně dříve nebyly atraktivní. Zatím největším tahounem vývozů je automobilový průmysl, kde se vývoz i nadále zvyšuje. Nejvíce ale trpí malé a střední podniky, které

nestačí své konkurenci z Asie. Proto u nich dochází ke snižování zisku a tomu, že si nadále nemohou udržet své zaměstnance. Dochází k tomu podle mého hlavně v méně atraktivních odvětvích, kterými se stávají bižuterní i textilní průmysl. Tato odvětví bohužel upadají a stávají se neatraktivní a přitom dříve to byly největší vývozcí v České republice.

1 Vývoj české ekonomiky od roku 1996 do roku 2005

Vývoj české ekonomiky v druhé polovině devadesátých let byl ovlivněn hlavně transformací české ekonomiky po roce 1989 a poté ještě měnovou krizí¹ v roce 1997. Po měnové krizi Česká republika jako jediná z EU zaznamenala absolutní pokles HDP. V období mezi lety 1996 a 1997 byla česká ekonomika zpomalována zejména těmito faktory:

- *„Strukturální deformací z minulosti s převahou těžkého průmyslu a málo konkurenceschopnými průmyslovými odvětvími,*
- *problematickou cestou privatizace, která odkládala nezbytnou restrukturalizaci podniků,*
- *institucionálními překážkami, zejména kritickou situací bankovního sektoru,*
- *slabým přílivem přímých zahraničních investic,*
- *stagnací investic,*
- *restriktivní hospodářskou politikou.“ jak uvádí ve své práci Spěváček V., Vintrová R., Hájek M., Žďárek V., (11/2005).*

Mezi lety 1997 – 1999 došlo k poklesu HDP, poklesu zaměstnanosti a rychlému růstu nezaměstnanosti a v České republice nastal druhý transformační hospodářský pokles. (Čadil, V., 2006)

Dále v období mezi lety 2000 až 2005 došlo ke zrychlení ekonomického růstu zejména díky těmto faktorům:

- *„Silnému přílivu přímých zahraničních investic a rostoucímu významu podniků pod zahraniční kontrolou,*
- *rychlému růstu domácích investic a exportu,*
- *kultivaci institucionálního prostředí s přípravou vstupu a se vstupem do EU,*
- *privatizaci a restrukturalizaci bank (konsolidací tohoto sektoru),*

¹ V roce 1996 se začaly rozvíjet problémy českého hospodářství a dynamika růstu začala klesat. Projevily se problémy v bankovním sektoru, klesala domácí i zahraniční investiční aktivita, ale hlavním problémem se stal vývoj zahraničního obchodu, kdy se saldo obchodní bilance stále prohlubovalo. A tyto problémy vyvrcholily na jaře roku 1997, kdy došlo k odlivu kapitálu z ČR a významnému tlaku na kurz, který vyústil v měnovou krizi na jaře tohoto roku a to vše na základě krize na mezinárodních finančních trzích. (Slaný, Antonín, a kol., 2003b)

- *prorůstové hospodářské politice (snižujícím se úrokovým mírám a expanzivní fiskální politice). “ jak popisují ve své práci Spěváček V., Vintrová R., Hájek M., Žďárek V., (11/2005).*

Období od roku 2000 je typické také silnou investiční aktivitou zahraničních i domácích firem, růstem průmyslové výroby a vývozu podle Holuba, kterého uvádí ve své práci Čadil. (Čadil, V., 2006)

1.1 Současný vývoj české ekonomiky 2006 - 2008

Hrubý domácí produkt od roku 2005 rostl meziročně o 6 a více procent.

V roce 2006 byla opět stabilita rozvoje národního hospodářství ČR na relativně vysoké úrovni. Zvýšení HDP reálně o 6,1 % předstihlo průměrnou míru ve státech EU 25. Celková ekonomická pozice České republiky v objemu HDP na obyvatele se oproti státům Evropské unie zlepšila. (ČSÚ, Vývoj české ekonomiky v roce 2006; 2007)

V České republice se v roce 2007 posílila ekonomická pozice státu díky zvýšení HDP. Podle odhadu Českého statistického úřadu jsme v tomto roce dosáhli v objemu HDP na obyvatele v paritě kupní síly 82 % úrovně EU 27. (ČSÚ, Vývoj české ekonomiky v roce 2007; 2008)

Ve 4. čtvrtletí roku 2007 vzrostl HDP meziročně reálně o 6,6 %. Zvyšování výkonu ekonomiky poznamenaly zejména nárazové vlivy díky zavedení reforem k 1. 1. 2008. Reformy přinesly poplatky u lékařů, zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 % a další. K těmto vlivům patří např. zvýšené výkony zdravotnictví nebo větší nákupy domácností před koncem roku. (Český statistický úřad, 2008b) 24. dubna 2008 byla vydána zpráva, že české hospodářství v prvním čtvrtletí tohoto roku je na tom lépe, než se předpokládalo. Ministerstvo financí ve své předpovědi změnilo svůj předpoklad o růstu HDP. To by mělo v letošním roce vzrůst na 4,9 %. Předpověď pro domácí ekonomiku od našich vládních expertů je mnohem lepší, než předpovědi od Mezinárodního měnového fondu, který hovoří stále o menších číslech. Mezinárodní měnový fond ve svých pololetních prognózách pro Českou republiku předpověděl tempo růstu na 4,2 %. Podle zástupce ředitele evropského odboru měnového fondu Ajaie Chopra se má útlum světové ekonomiky projevit jak ve střední, tak i ve východní Evropě.

Česká republika za nejlepšími zeměmi Evropské unie zaostávala. Nejlépe si vedlo Slovensko, jehož růst HDP činil 10,4 %. Experti ale spíše oceňují naši stabilní rychlost mezi lety 2005 – 2007. Vypadá to, jako by domácí ekonomika nebrala situaci ve světě na zřetel. Skoro stejné tempo jako v posledním čtvrtletí roku 2007 dosáhla česká ekonomika i v letošním prvním čtvrtletí. Podle Davida Marka z Patria Finance by HDP mělo dosahovat více než 6 %. Dále dodává, že takový růst mají na svědomí dobré výsledky průmyslu a zotavení maloobchodu. Útlum může nastat v příštích čtvrtletích a to zejména pod vlivem slábnoucí konjunktury v eurozóně, kterou stále trápí posilující euro. (Lavička, Václav, 2008b) Proti tomuto pozitivnímu očekávání stojí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která naši ekonomice na letošní rok připisuje růst okolo 4,5 % a na příští rok okolo 5 %, jak uvedl její generální tajemník Ángel Gurría. Podle OECD těží Česká republika hlavně z růstu mezi lety 2005 – 2007. Situace na finančních trzích zatím českou ekonomiku neovlivnila, ale dopad na ní by mohl mít slabší růst v zahraničí, jelikož je naše ekonomika tažena hlavně výrobou na vývoz. (ČTK, 2008d) Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj naše ekonomika dožene ekonomicky západní Evropu za deset let. Ángel Gurría uvádí, že silný růst ekonomiky by měl pokračovat i po roce 2009. Otázkou ale zůstává, co je to silný růst? Samozřejmě, že se v letošním roce již nebude opakovat situace, která nastala v roce minulém, že si česká ekonomika polepšila o více než 6 %. Dle názoru hlavního ekonoma společnosti Patria Finance Davida Marka je odhad OECD reálný. Měli bychom dohnat průměr Evropské unie nejdříve v roce 2020 a eurozónu asi v roce 2022. Dále si myslí, že ekonomika v příštích letech poroste rychleji než o pět procent ročně. Česká republika je v této době na úrovni 75 % eurozóny v hrubém domácím produktu na hlavu. Ángel Gurría a celá OECD nám doporučuje, abychom pokračovali i nadále v zavádění reforem. Měli bychom snížit deficit veřejných rozpočtů reformy, jít dále v oblasti reforem ve zdravotnictví, zaměřit se na zásadní změny v daňovém systému, nejen na úpravy daňových sazeb. Další změny by se měly týkat toho, abychom dostali do práce co nejvíce lidí a motivovali matky k práci a zároveň jim nabídli dobrou péči o děti, protože v jiných státech se pak zvedla porodnost. Dalším doporučením ze strany

OECD je motivace rodičů daněmi, aby nezůstávali doma s dětmi. Nejvíce nám jsou vyčítány důchody, protože podle OECD bez důchodové reformy, bude český stát platit na důchodce skoro nejvíce v celém vyspělém světě. V zemi pak nebude dost lidí, kteří budou vydělávat peníze. Na důchody bychom v budoucnosti měli vydat až 7 % HDP, což je neudržitelné. Jedním z řešení je zvýšení věkové hranice odchodu do důchodu. Dokumenty vydané Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se nijak nemění od jiných dokumentů, které byly napsány k české ekonomice za poslední měsíce, jak uvádí analytik UniCredit Bank Pavel Sobíšek. (Sochor, Jan, 2008c)

Viceguvernér ČNB Mojmír Hampl, kterého cituje Pečinková Ivana v Ekonomu č. 10 (2008, str.46) říká: „Jedeme s plynem sešlápnutým až k podlaze a otáčky začínají klesat. Víc už ze sebe ekonomika nevydá.“ Pomoci by mohla vláda uskutečněním reformy. Mnozí experti souhlasí s tím, že české hospodářství již jede na plno, ale stále si myslí, že česká ekonomika v příštích letech bude stále růst v průměru o 3 % až 5 %. České republice se daří zejména díky exportu, investicím a spotřebě domácností. (Pečinková, Ivana, 2008)

1.2 Předpovědi budoucího vývoje české ekonomiky

Prognózy dalšího vývoje ekonomiky jsou velmi podobné.

Česká ekonomika letos (odhad růstu HDP v % pro rok 2008)

ČNB	4,1
Česká spořitelna	4,3
Patria Finance	5,1

Zdroj: Ekonom

Ekonomika v příštích letech (průměrný roční růst HDP v příštím desetiletí v %)

David Navrátil, Česká spořitelna	3
Jaromír Drábek, Hospodářská komora	4
Miroslav Singer, ČNB	4 až 5
Vojtěch Benda, ING Wholesale Banking	5

Zdroj: Ekonom

Jak můžeme vidět z tabulky, tak ČNB resp. její guvernér Zdeněk Tůma předpovídá pro tento rok zpomalení ekonomiky na 4,1 %. V roce 2009 by prý mohla opět zrychlit a to na 4,6 %. Zpomalení bude mít na svědomí pomalejší růst spotřeby domácností. (ČTK, 2008a)

Avšak předvídat další vývoj ekonomiky je velmi těžké, protože v Evropě nastalo zpomalování hospodářského růstu, vypukla krize realitního, hypotečního a finančního trhu v USA. Jedinou jistotou je, že to, jak ekonomika rostla dodnes již v příštích letech bude neudržitelné a začne mírně klesat. (Pečinková, Ivana, 2008)

Miroslav Singer nevidí důvod, proč by ekonomika do roku 2019, což by mohl být rok přechodu na euro podle Zdeňka Tůmy, nemohla i v této době růst průměrným tempem kolem pěti procent. " jak ho cituje Pečinková Ivana v *Ekonomu č.10 (2008, str. 49)* To jakým způsobem ekonomika poroste bude záležet především na reformách, fázi hospodářského cyklu a na tom, aby vláda či centrální banka jednaly správně. Vyššího HDP než byl v roce 2007 dosáhneme už jen těžko. Největším problémem se stává nedostatek pracovních sil a důsledkem toho se zvyšují platy a ceny. (Pečinková, Ivana, 2008)

Miroslav Singer (viceguvernér ČNB) pro časopis Ekonom č.10 (2008, str. 48) uvádí, že rizika, která potenciálně hrozí české ekonomice, mohou přijít ze zahraničí. Zpomalování ekonomiky a další faktory mohou ochladit poptávku po českém zboží a zasáhnout nás přes zpomalení exportu. Můžeme být zasaženi i prostřednictvím naší měny, jejíž kurz je už nyní nezdravě vysoko. Mojmír Hampl (viceguvernér ČNB) zde říká, že každá ekonomika je schopna růst netušeným tempem, když ji dostatečně odbrzdíme. Znamenalo by to prosadit flexibilnější propouštění, krátkodobé pracovní kontrakty atd. Odbrzdění vede k tomu, že by všichni museli ještě více pracovat. David Navrátil (hlavní ekonom, Česká spořitelna) očekává, že ekonomika zrychlí v reakci na otevření nošovické továrny Hyundai k úrovni 5 až 6 procent. "

1.3 Hrubý domácí produkt

Důležitým indikátorem vývoje ekonomiky pro hodnocení celkové ekonomické výkonnosti země je hrubý domácí produkt (HDP). Základním

ukazatelem blahobytu je HDP na obyvatele. Opatření hospodářské politiky jsou přijímána na základě růstu HDP, může jít o opatření v oblasti vývoje mezd, fiskální či monetární ekonomiky. Kromě hrubého domácího produktu existují ještě jiné ukazatele hodnocení celkového vývoje ekonomiky, např. národní důchod a ukazatelé reálného důchodu. (Spěváček, V., 2006)

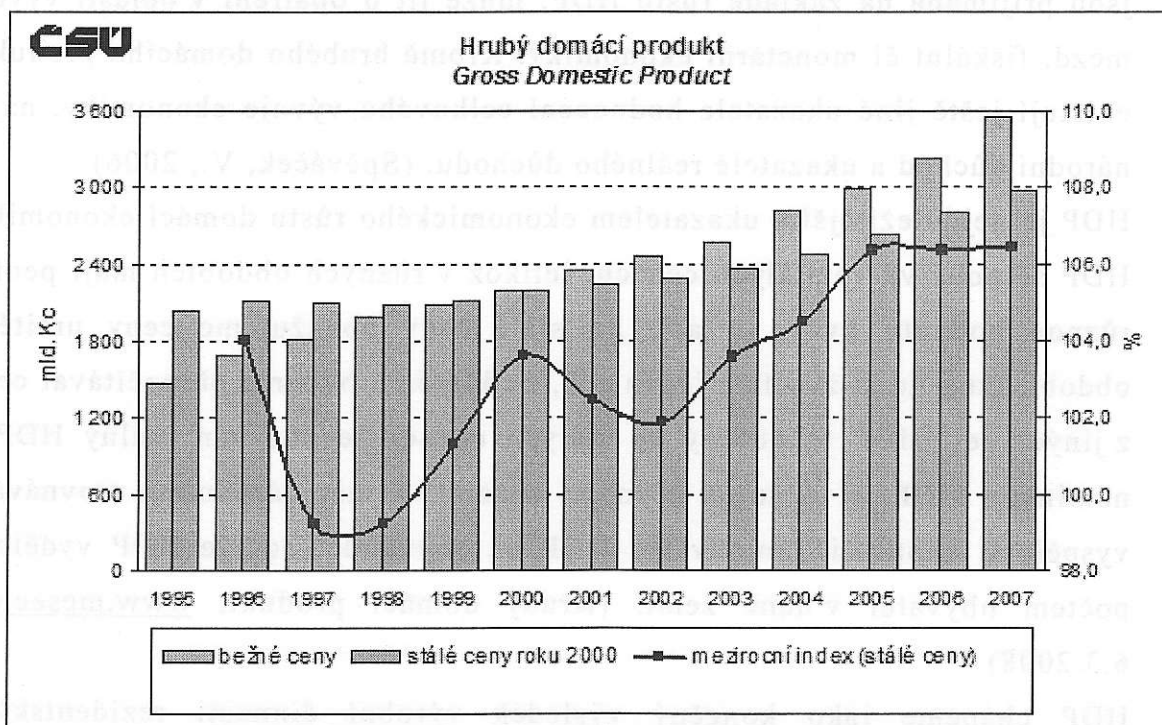
HDP je nejdůležitějším ukazatelem ekonomického růstu domácí ekonomiky. HDP se používá ve stálých cenách, jelikož v různých obdobích mají peníze různou hodnotu kvůli inflaci. Za stálé ceny považujeme ceny určitého období, tzn., že si zvolíme jeden rok, ke kterému budeme přepočítávat ceny z jiných let. HDP vyjádřený ve stálých cenách je nazýván reálný HDP a nominální HDP je vyjádřen běžnými cenami. K mezinárodnímu srovnávání vyspělosti ekonomik používáme HDP na obyvatele, což je HDP vydělený počtem obyvatel v dané zemi. (Hrubý domácí produkt, www.mesec.cz, 6.3.2008)

HDP chápeme jako konečný výsledek výrobní činnosti rezidentských výrobních jednotek a může mít tři podoby:

- může být součtem hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo jednotlivých odvětví,
- dále může být chápán jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami a salda vývozu po odečtení dovozu výrobků a služeb,
- nebo jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem.

HDP bývá kritizován za své obsahové vymezení či metodologii výpočtu, protože je s ním spojena řada metodologických problémů. Je nejpoužívanějším ukazatelem hodnocení vývoje ekonomiky, protože nebere v úvahu některé důležité aspekty vývoje ekonomiky. (Spěváček, V., 2006)

Vývoj hrubého domácího produktu

Zdroj: Český statistický úřad

Česká republika měla poměrně dlouhou dobu malé tempo růstu HDP. V předchozích letech se tempo růstu české ekonomiky zrychlilo a je vyšší než průměrné tempo růstu Evropské unie, čímž se dostáváme na úroveň našich sousedů ze střední Evropy. V roce 1997 v době měnové krize samozřejmě došlo k poklesu HDP, ale již od roku 1999 se HDP postupně zvyšuje. (Anna Kadeřábková a kol., 2005) *V roce 2003 již meziročně reálně vzrostl HDP o 2,9 % v následujících letech to bylo již o 4 %, 6 %, 6,1 % a 6,5 % v roce 2007 jak uvádí na svých internetových stránkách Český statistický úřad (2003, 2004, 2005, 2006, 2007)*

2 Konkurenceschopnost

V rámci této práce se budu zabývat mezinárodní konkurenceschopností. Slovo konkurenceschopnost můžeme v poslední době slyšet velmi často, píše se o něm v novinách, časopisech, na internetu a i jinde. Přesná definice tohoto slova neexistuje. Rozdíl v konkurenceschopnosti mezi firmami a státem je ten, že i když je stát nekonkurenceschopný, nemůže odejít z trhu, bude tu stále. (Slaný a kol., 2006a) Konkurenceschopnost je

stavěním se zemí ke svému budoucímu rozvoji, k tomu, jak udržovat svoji dosaženou úroveň a vytvářet nové hodnoty. „*Jedná se o hodnocení prostředí, které má na chod podniků zásadní vliv. Konkurenceschopnost země závisí na konkurenceschopnosti samotných podniků.*“ jak uvádí Lubomír Lízal v *Ekonomu* ze dne 9. 2. 2006 Nové hodnoty jsou totiž vytvářeny v podnicích a státy vytváří jen prostředí, které tyto hodnoty usnadňují nebo brzdí. Konkurenceschopnost se hodnotí několika přístupy. Kritéria závisí na relativní důležitosti, která se jim přisuzuje. Není jasné, které faktory jsou více či méně důležité a jaký mají vliv. (Lízal, Lubomír, 2006) Chápeme-li konkurenceschopnost ekonomiky jako ekonomiku, ve které je dostatek podnikatelů a jejichž firmy jsou dlouhodobě schopny generovat nebo alespoň udržovat výrokové portfólio, pak můžeme říci, že je ovlivňována mikroekonomickými faktory (přímo souvisí s chováním firem) nebo makroekonomickými faktory (vývoj cenových hladin, měnových kursů, úrokové míry). Při hodnocení konkurenceschopnosti se většinou bere v úvahu makroúroveň a současný stav. Samotný vývoj kursu je především kvantitativním indikátorem konkurenceschopnosti a tímto ukazatelem se zabývá v části 2.3.1. (Kubišta, Václav a kol. 2000a)

2.1 Konkurenceschopnost české ekonomiky – makroekonomická konkurenceschopnost

Českou definicí tohoto pojmu může být, že: „*Mezinárodní konkurenceschopnost se chápe jako schopnost země proniknout se svým obchodovatelným zbožím a službami na zahraniční a světové trhy a z takové mezinárodní směny získávat komparativní výhody*²“ jak cituje ve své knize Antonín Slaný a kol. Čapka, Hájka, Mertlíka (str. 31,a) Existuje také jiné pojetí, kterému se říká celková konkurenceschopnost. Takto konkurenceschopná ekonomika vykazuje pozitivní vývoj na základě hlavních makroekonomických indikátorů, za které můžeme považovat růst

² Komparativní výhoda – každá země se má orientovat na výrobu takových produktů, u kterých má relativně nižší náklady. Země pak spolu mohou obchodovat, i když ta jedna země nemá žádnou absolutní výhodu. (Beneš, Michal, 2006)

HDP, životní úroveň či zaměstnanost. Růst produktivity je důležitý pro dosažení dobrých výsledků těchto indikátorů. Ekonomika se pak hodnotí v souladu se srovnáváním s dalšími ekonomikami. U národní konkurenceschopnosti se klade důraz na vývoj produktivity ekonomiky. Prioritním cílem zemí je zvyšování dlouhodobého tempa růstu HDP. (Slaný, Antonín a kol., 2006a) „*Konkurenceschopnost je míra schopnosti, s jakou je v otevřených tržních podmínkách země schopna produkovat zboží a služby, které obstojí v testu mezinárodní konkurence, a zároveň udržovat nebo zvyšovat reálný domácí důchod*“ takto cituje Antonín Slaný a kol. *OECD 1992 (str. 33,a)* Když shrneme význam slova makroekonomická konkurenceschopnost, dojdeme k tomu, že konkurenceschopná ekonomika získává úspěch na mezinárodních trzích a díky tomu v ní roste kvalita života a tento růst je dlouhodobě udržitelný. (Slaný, Antonín a kol., 2006a) Nejde tedy o přesný jev, který lze měřit konkrétním ukazatelem či skupinou ukazatelů, ale o celkovou skutečnost, jejíž některé složky lze vhodně kvantifikovat a jiné nikoliv, protože jsou kvalitativní a neměřitelné povahy. Do měřitelných složek mezinárodní konkurenceschopnosti řadíme nákladové a cenové veličiny, tj. prvky cenové konkurence. Patří sem i prvky, které souvisí s procesy diferenciací produktu jako např. některé prvky kvality výrobku nebo služby vyjadřované v technických parametrech, platební podmínky dodávek, servis apod. Pro tyto prvky je charakteristické, že je můžeme vyjádřit pomocí ceny nebo náklady, protože pro spotřebitele nebo investora představují nákladové položky. Pro měření konkurenceschopnosti se používají např. i kilogramové ceny. Vedle skupiny cenových a nákladových veličin je mezinárodní konkurenceschopnost ekonomiky tvořena složkami institucionálního charakteru. Jde o prvky tzv. necenové konkurence. Příkladem může být přístup výrobců dané země do zahraničních distribučních sítí a kanálů, který je často diskriminační. Za významnou institucionální složku lze považovat státní politiku podpory konkurenceschopnosti. Tyto institucionální aspekty nejsou měřitelné, ale jejich význam pro konkurenceschopnost určité země může být veliký, také proto se ekonomové snaží vytvořit postupy, které by mohly institucionální složky mezinárodní konkurenceschopnosti vhodně nepřímo kvantifikovat

v souvislosti s cenovými složkami. V současné době je asi nejpoužívanějším přístupem k uchopení mezinárodní konkurenceschopnosti přístup, který v 80. letech vypracoval Michael Porter, který mluví o „diamantu konkurenceschopnosti“ se čtyřmi vrcholy, kterými jsou: 1) poptávka 2) výrobní faktory 3) podniková strategie, struktura a rivalita 4) související a podpůrná odvětví. Tento koncept umožňuje uspořádat jednotlivé země na základě kvantitativního vyjádření měřitelných složek konkurenceschopnosti (poptávky a částečně výrobních faktorů) a i na základě expertních odhadů, které srovnávají jednotlivé země podle bezprostředně neměřitelných složek konkurenceschopnosti (podnikové strategie, struktury a rivality; souvisejícími a podpůrnými odvětvími a částečně výrobními faktory). Tímto způsobem postupuje i mezinárodní publikace The World Competitiveness Report. (Kubišta, Václav a kol., 2000a)

2.2 Výsledky konkurenceschopnosti české ekonomiky od r. 1994 do r. 1996

Česká republika byla poprvé do zprávy světové konkurenceschopnosti (WRC – World competitiveness report) zařazena v roce 1994. Tehdy se umístila na 36. místě ze 41 zemí. O rok později tedy v roce 1995 se její postavení zhoršilo, propadla se na 38. místo ze 48 zemí. V roce 1995 se v rámci jednotlivých faktorů Česká republika nejlépe umístila v oblasti internacionalizace, vědy a techniky a nejhůře v oblasti managementu, financí a infrastruktury. V roce 1996 se Česká republika dostává na 34. místo, což je zatím nejlepším výsledkem. Oproti předchozí ročence jsme si polepšili v oblasti domácí ekonomiky, ve fungování finančního sektoru a infrastruktury naopak ke zhoršení došlo v oblasti kvality lidských zdrojů a internacionalizace ekonomiky. Posun k lepšímu byl ovlivněn hlavně zvýšením tempa růstu HDP v r. 1995 oproti roku 1994 a také změnami ve fungování finančního sektoru. (Kubišta Václav a kol., 2000a)

2.3 Konkurenceschopnost české ekonomiky za rok 2007

Konkurenceschopnost posuzovaná za rok 2007 uvádí, že se Česká republika stala méně konkurenceschopnou než byla v roce předchozím. Tyto závěry zveřejňuje Světové ekonomické fórum. Celkem se hodnocení zúčastnilo 131 zemí. Na první místo se dostaly USA, na druhém místě se umístilo Švýcarsko a na třetím Dánsko. Česká republika se propadla z 31. místa v roce 2006 na 33. místo v roce 2007.

Index světové konkurenceschopnosti

Poř. 2007	Poř. 2006	Země	Poř. 2007	Poř. 2006	Země
1.	1.	USA	...33.	31.	Česká republika
2.	4.	Švýcarsko	34.	35.	Čína
3.	3.	Dánsko	...39.	40.	Slovinsko
4.	9.	Švédsko	...41.	37.	Slovensko
5.	7.	Německo	...45.	44.	Lotyšsko
6.	6.	Finsko	...47.	38.	Maďarsko
7.	8.	Singapur	...51.	45.	Polsko
8.	5.	Japonsko	...73.	69.	Urajina
9.	2.	Velká Británie	...79.	74.	Bulharsko
10.	11.	Nizozemí	...131.	121.	Čad

ZDROJ: WORLD ECONOMIC FORUM

Zdroj: Hospodářské noviny

Evropská komise vydala zprávu, ve které uvedla, že konkurenceschopnost České republiky se snižuje, tento trend potvrdilo i Světové ekonomické fórum (WEF). K ekonomickému růstu přispívá konkurenceschopnost České republiky méně, než je obvyklé v jiných zemích Evropské unie. Česká republika si takto špatně nevede sama. Např. Německo, Francie, Itálie a Belgie jsou na tom podobně. Aleš Michl, analytik Raiffeisenbank poukazuje hlavně na to, že jsou potřeba strukturální změny. Dále uvedl, že „Nestačí jen prorůstová politika. Je třeba více propojit podniky s výzkumem a školstvím a zefektivnit státní výdaje. Až pak v žebříčku můžeme být nahoře, jako Irsko nebo Skandinávie.“ V některých oblastech však situace České republiky není tak hrozivá. Vedeme si dobře v investicích do výzkumu a vývoje, ve kterém jsme se umístili na desátém místě. Umístění se odvozuje od výše podílu na HDP, který země vkládají na

výzkum a vývoj. Na rok 2010 Česko plánuje vložit do této oblasti více než 2 % HDP. Stejný problém má i Evropská unie. (ČTK, 2007b)

Podle Filipa Hrnčíře, prezidenta CMC Graduate School of Business v Čelákovících, která byla exkluzivním partnerem Světového ekonomického fóra pro Česko „*Manažeři v současnosti za největší problém v konkurenceschopnosti Česka považují především nevykonný státní aparát, příliš regulovaný pracovní trh, korupci, výši a způsob výběru daní.*“ a dodal, že „*právě v těchto čtyřech oblastech se nachází nejvyšší potenciál pro další růst české ekonomiky.*“ Podle Pavla Sobíška, analytika HVB Bank „*Zajímavější bude vyhodnocení tento rok, do nějž se promítne vliv první fáze tuzemských ekonomických reforem.*“ (Bublíková, Barbara, 1. 11. 2007, str.20)

To, podle čeho se konkurenceschopnost hodnotí je index globální konkurenceschopnosti, který se skládá na porovnávání dvanácti faktorů. Jejich pořadí pro Českou republiku a pro rok 2007 – 2008 je takovéto:

- Instituce – 69. místo,
- infrastruktura – 41. místo,
- makroekonomická stabilita – 43. místo,
- zdravotnictví a základní vzdělávání – 29.místo,
- vysokoškolské vzdělávání – 28. místo,
- efektivita trhu zboží – 38. místo,
- efektivita trhu práce – 35. místo,
- stupeň vývoje finančních trhů – 53. místo,
- stupeň vývoje technologií – 35. místo,
- velikost trhu – 38. místo,
- stupeň vývoje firem – 30. místo,
- a inovace – 27.místo. (Bublíková, Barbara, 2007; World economic forum)

Světová ročenka konkurenceschopnosti (World competitiveness yearbook) nebyla nikdy tak dynamická jako v roce 2007. Žádná z 55 ekonomik neupadla do recese, naopak průměrný růst se pohyboval okolo 5%. WCY 2007 analyzuje a hodnotí schopnost národů vytvářet a podporovat životní prostředí, udržovat konkurenceschopnost podnikání. Je to celosvětový odkaz směřující ke světové konkurenceschopnosti publikované bez

přerušeni od roku 1989 a hodnotící 55 národních ekonomik s použitím 323 kritérií. Světová ročenka konkurenceschopnosti je nepostradatelným nástrojem i pro obchodní vedoucí, vládu a akademický svět. (Professor Garelli, Stéphane, 2007)

Pro hodnocení všech zemí se používají měkká a tvrdá data. Tvrdými daty se dají prvky konkurenceschopnosti objektivně změřit a představují 2/3 všech dat. Měkká data mají spíše vypovídací schopnost o vnímání konkurenceschopnosti vybranými experty a představují 1/3. (Acta Oeconomica Pragensia, Plchová, Božena, 2005a)

Význam hodnotících faktorů pro hodnocení konkurenceschopnosti je různý a vychází z různých předpokladů, které jsou buď uvedeny přesně nebo nikoli. Chce-li být země konkurenceschopná musí vytvářet kvalitní institucionální rámec pro podnikání, makroekonomickou stabilitu, vytvářet a realizovat poznatky technického rozvoje. Důležitý je výběr indikátorů, které jsou každým rokem jiné. Vyhodnocení konkurenceschopnosti bychom měli brát vážně, i když je možné, že může dojít k nějakým zkreslením, jelikož nám ukazuje, jak je země hodnotiteli vnímána a jaký dojem na ně dělá. (Acta Oeconomica Pragensia, Klvačová, Eva, 2005b)

2.3.1 Kvantitativní indikátory konkurenceschopnosti

Reálný efektivní směnný kurz (REER)

REER patří k základním indikátorům vývoje mezinárodní konkurenceschopnosti, který měří konkurenceschopnost vývozu na základě vývoje vnější kupní síly domácí měny. REER zachycuje vliv prostředí, které působí a vytváří podmínky pro exportéry určité země. Výhodou tohoto ukazatele je jeho „ex ante“ charakter tzn., že bere v úvahu faktory, které předcházejí změně mezinárodní obchodní pozice. Opakem jsou ukazatele „ex post“, které měří schopnost země na základě již projevených výsledků v zahraničním obchodě. Proto reálný efektivní směnný kurz lze použít ke kvalifikované předpovědi zvyšování nebo snižování konkurenceschopnosti vývozců dané země. (Plchová, Božena, 2005a) Návrh na výpočet REER vychází z porovnání domácích a zahraničních cen, vyjádřených v jedné měně, resp. jejich vývoje. Nejjednodušeji lze vyjádřit

reálný efektivní kurz jako podíl nominálního směnného kurzu (E), který je násoben zahraniční cenovou hladinou (Pz) a domácí cenové hladinou (Pd) tedy: $REER = (E \times Pz) / Pd$. Jestliže domácí cenová hladina roste rychleji v porovnání se zahraniční cenovou hladinou, pak země ztrácí svoji cenovou konkurenceschopnost a jestliže domácí cenová hladina roste pomaleji než v zahraničí, pak cenová konkurenceschopnost země roste. Při výpočtu REER vzniká několik problémů jako je např. to, jaké měny zahrneme do výpočtu a jaké jim přidělíme váhy, nebo jaký cenový index použijeme pro popis cenového vývoje.

Kilogramové vývozní a dovozní ceny

Kilogramové ceny zjistíme jako podíl hodnoty vývozu nebo dovozu v dolarech k hmotnosti odpovídajícího produktu v kilogramech buď pro jednotlivé výrobky nebo skupiny výrobků. Tyto ceny jako souhrnný ukazatel charakterizují technickou úroveň, kvalitu, popřípadě módnost výrobků, dále také i obchodně politické podmínky. Kilogramová cena je u skupin výrobků ovlivněna jejich vnitřním složením. Když bude vývozní hodnota na jeden kilogram vyšší než dovozní hodnota pro stejnou skupinu zboží, pak se bude vývozní země specializovat na zboží s „vysokou přidanou hodnotou“ a pak můžeme předpokládat, že tato země dosahuje konkurenční výhodu. (Kubišta, Václav a kol., 2000a)

2.3.2 Kvalitativní indikátory konkurenceschopnosti

Hodnocení mezinárodních institucí

Toto hodnocení zahrnuje všechna hlediska konkurenceschopnosti, která mají necenovou, nenákladovou povahu. Jde o jevy ovlivňující mezinárodní prodejnost nabízeného zboží či služby, atraktivnost země jako exportéra či místo pro umístění přímých zahraničních investic. Řadíme sem také schopnost výrobců dané země proniknout se svým výrobkem k zákazníkovi v zahraničí. Podle pojetí diamantu Michaela Portera mezi institucionální hlediska mezinárodní konkurenceschopnosti patří:

- V oblasti výrobních faktorů: vědeckotechnický rozvoj tj. objemy prostředků, které se vynakládají na vědu, výzkum a vývoj; schopnost národní ekonomiky rychle přenášet a aplikovat zde nové poznatky ze

zahraničí jak ve sféře státní, tak i v soukromé prostřednictvím institucionálního uspořádání, které tuto schopnost musí podporovat apod. Rozvoj školství a vzdělávání tj. objemy prostředků na školství a vzdělávání i na vzdělávání při zaměstnání a ve firmách apod. Rozvoj národního školství včetně učňovského představuje základ mezinárodní konkurenceschopnosti ekonomiky v dlouhém období, neboť je základním předpokladem výrobní, technické, organizační a inovační pravomoci pracovní síly.

- V oblasti podnikové strategie, struktury a rivality máme složky jako je velikost, struktura firem a jejich vnitropodnikového uspořádání, vybavenost marketingovými a distribučními sítěmi, schopnost firem dostat se na mezinárodní trhy a dodávat zboží, které trhy vyžadují a zároveň tyto trhy donutit, aby potřebovaly toto zboží a daly mu přednost před jiným zbožím.
- V oblasti souvisejících a podpůrných odvětví: v moderních průmyslových a „postprůmyslových“ ekonomikách se vytvářejí územně-výrobní komplexy, jejichž středem je jedno odvětví nebo skupina odvětví, kolem kterých vznikají sítě podpůrných odvětví i s infrastrukturními službami jako jsou univerzity, středoškolská a jiná vzdělávací zařízení, poradenské služba, banky apod.

Institucionální aspekty mezinárodní konkurenceschopnosti jsou spojeny s aspekty cenovými a produktivními (Kubišta, Václav a kol., 2000a)

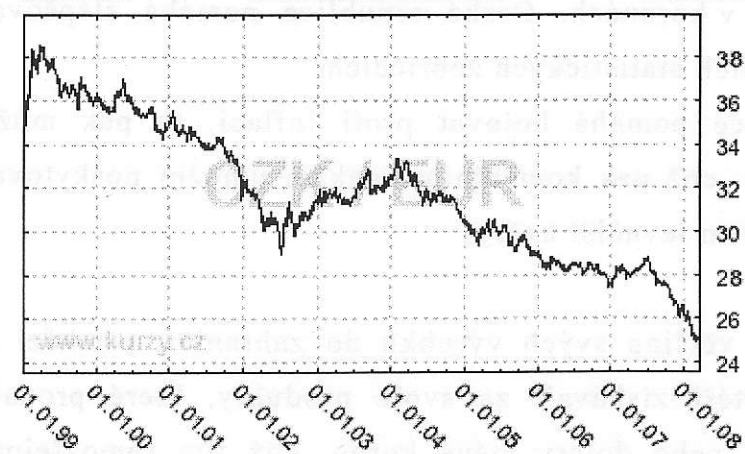
3 Posilování koruny a její dopady na českou ekonomiku

Zatím největší problémy spojené s korunou jsme zažili v roce 1997 v době ekonomické krize. V této době na korunu zaútočili spekulanti. Česká národní banka se snažila bránit intervencemi a na devizovém trhu prodala tři miliardy dolarů devizových rezerv a zvedla úrokové sazby. Pro toto spekulativní ohrožování koruny od května 1997 již nebylo možné udržet její kurz ve fluktuálním pásmu, proto byl vyhlášen plovoucí kurz koruny. (Menzelová, Kateřina, 2008)

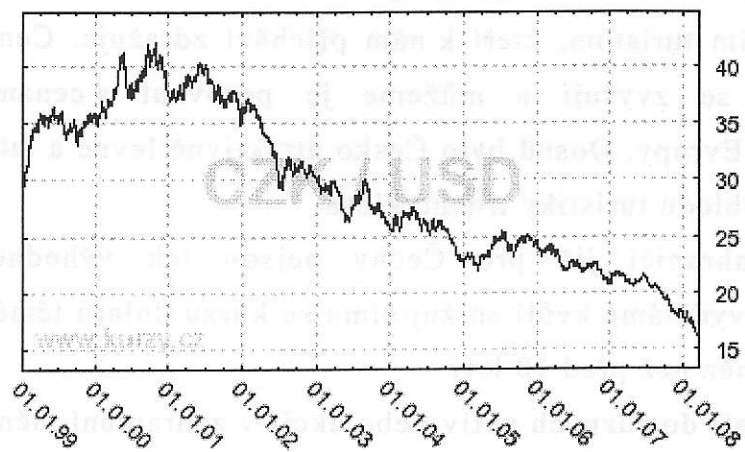
Další problémy zažíváme i nyní. Na začátku roku 2007 ekonomové předpovídali posilování české koruny, ale takové, které jsme zažili, je

určitě překvapilo a nikdo ho nečekal. Jedním z důvodů takového posilování koruny byly i potíže dolaru a to, že americká centrální banka Fed snižovala úrokové sazby. Potom se na dolar vrhli spekulanti, kteří si začali opatřovat jiné měny a jednou z oblíbených měn se stala i česká koruna. Nejvíce na posilování koruny vydělají spotřebitelé, turisté, motoristé i zahraniční investoři. Zlevnilo se zboží nakupované v dolarech např. elektronika či oblečení z Asie, ale také exotické zájezdy. (Sochor, Jan 2007a) Silnější kurz koruny je dobrý i pro budoucí přijetí eura, protože se tím srovná cenová hladina v České republice a v eurozóně. Ten, kdo je hlavně s spokojen s tímto vývojem jsou dovozci a naopak nespokojeni jsou podniky vyvážející zboží do ciziny. (Lavička, Václav – Beneš, Jan 2007)

CZK / EUR min: 24.915 max: 38.6 21.03.2008

CZK / USD min: 15.88 max: 42.127 21.03.2008

Zdroj: www.kurzy.cz

Dopady posilující koruny na ekonomiku České republiky

Pozitivní:

- Zlevňuje se zboží, které dovážíme z eurozóny a z USA. To tlumí nepříznivé dopady, které má zdražování surovin, za které platíme dolary – tzn. ropu, plyn a železnou rudu
- Zahraničí se zlevňuje a stává se tak přístupnějším pro Čechy. Turistům se zlevňují zájezdy do zahraničí a i nákupy nemovitostí
- Korunové mzdy se přibližují Západu a u nedostatku pracovních sil by mohlo dojít ke zmírnění jejich odlivu
- Stoupá přitažlivost českých akcií a tím portfoliovým investorům ze zahraničí roste hodnota investic v jejich měně
- Výkon české ekonomiky přepočtený na eura či dolary roste rychleji než ten vyjádřený v korunách. České republice pomáhá zlepšovat pozici v mezinárodních statistických žebříčcích
- České národní bance pomáhá bojovat proti inflaci, ta pak může schválit nižší sazby, což pak komerčním bankám umožní poskytovat firmám a domácnostem levnější úvěry

Negativní:

- Podniky vyvážející většinu svých výrobků do zahraničí, přichází o velké zisky. Exportéři získávají za svoje produkty, které prodají v zahraničí za eura nebo dolary méně korun, což jim samozřejmě snižuje zisky a tím pádem i investiční zdroje
- Česko se zahraničním turistům, kteří k nám přichází zdražuje. Ceny spotřebního zboží se zvyšují a můžeme je porovnat s cenami v některých zemích Evropy. Dosud bylo Česko atraktivně levné a tato atraktivita nyní z pohledu turistiky trochu klesá
- Pracovní trhy v zahraničí již pro Čechy nejsou tak výhodné, například v USA si vyděláme kvůli snižujícímu se kurzu dolaru téměř o polovinu méně peněz než před 10 lety
- Češi, kteří investovali do různých aktiv nebo akcií v zahraniční měně (eurech či dolarech) si pohorší, protože jim silící kurz koruny snižuje výnos
- Pracovní síla se v Čechách pro zahraniční investory stále zdražuje (Sochor, Jan, 2007a)

3.1 Příliš silná koruna

Ekonomové tak rychlé posilování koruny opravdu nečekali. Na konci loňského roku se mluvilo o tom, že koruna bude v lednu oslabovat, to se ale nepotvrdilo a koruna posiluje dál. Koruna je v současnosti dobře úročená, protože Česká národní banka zvyšuje úrokové sazby, čímž se stává česká měna výhodnější investicí. To, že se očekává ještě další růst úrokových sazeb se spekulantům zalíbilo a tudíž se jim vyplatí investice do koruny. Ale ekonomům se zdá měna nadhodnocená a předpokládají, že během roku oslabí k 26 korunám. (Sochor, Jan 2008b)

Jak moc koruna oslabí, bude záležet také na situaci na globálních finančních trzích, kterou ovlivňují obavy z recese v USA a také z ochlazení konjunktury v eurozóně. Jestli koruna má na to být tak silná mluví v její prospěch hospodářský růst a razance vývozců a v její nepospěch podle Radomíra Jáče ze společnosti PPF Asset Management mluví statistická data jako je vývoj průmyslové výroby a jejích zakázek. Jak se vyjadřují experti k vývoji kurzu? Např. pro Pavla Sobiška je míra posilování koruny dosti překvapivá a stojí za tím spíše spekulace finančních investorů než fundamenty domácí ekonomiky. Jan Bureš z Poštovní spořitelny si myslí, že koruna bude ještě posilovat a že nakonec přijmeme euro v kurzu kolem 23 korun za euro a Helena Horská z Raiffeisen Bank si zase myslí, že by koruna měla kopírovat produktivitu práce, která ale nyní roste polovičním tempem než koruna. (Lavička, Václav, 2008a)

K posilování koruny došlo i v roce 2002, pak ale zase rychle oslabila. Korunu vzhůru tlačila nová vláda Vladimíra Špidly a prodej dluhopisů, k oslabení přispěly povodně. V roce 2003 prudčeji koruna oslabila kvůli odlivu zisků zahraničních vlastníků domácích firem. Na jaře roku 2004 došlo k mírnému poklesu až stagnaci kvůli vybírání zisků a dividend a po zbytek roku koruna prudce rostla hlavně díky vstupu České republiky do Evropské unie. (Hrstková, Julie, 2008)

To, že koruna překonává své rekordy již není tak mimořádné, zajímavější jsou spíše okolnosti, které tyto rekordy provázejí. Výjimečné jsou spíše zisky české koruny, které dosahují v nominálním vyjádření proti euru přes

12 % od poloviny roku 2007. Něco podobného se stalo pouze v roce 2002. Co se tedy děje v současném chování koruny? Toto dění nelze vystihnout úplně přesně, protože posilování má na starosti spousta faktorů. Např. trvale udržitelný růst. Za udržitelný můžeme považovat růst podložený předstihem v růstu produktivity. Mezi lety 2000 – 2007 si připisoval kurz průměrně 3 % ročně, což odpovídá rozdílu v růstu české produktivity oproti zemím našich obchodních partnerů. Podle Pavla Sobiška by mělo trvat minimálně dva roky, než se reálný kurz koruny vrátí ke svému dlouhodobému trendu. V reálu může být návrat více či méně rychlejší, kdyby došlo ke korekci nominálního kurzu koruny ke slabším hodnotám. Důvodem ke korekci může být třeba nadhodnocení koruny vůči dlouhodobému trendu, ale také poškození konkurenceschopnosti ekonomiky silným kurzem, který pak snižuje její produktivitu. V roce 2002 bylo zhodnocování koruny zastaveno díky intervencím České národní banky. Koruna pak rok a půl oslabovala a trvalo tři a půl roku než zase zpevnila na nový rekord vůči euru. Vývoj tohoto roku tedy bude mít podobné znaky jako v roce 2002, ale přesto je hodně okolností nesrovnatelných. Málo pravděpodobným bude letos zásah centrální banky. Tudíž podniky zažijí delší období, které pro ně nebude zrovna příjemné. (Sobišek, Pavel, 2008) Tomáš Sedláček si myslí, že *„Čím je koruna silnější, tím více klesá naše mezinárodní konkurenční výhoda³, čímž se dostáváme do mzdového paradoxu. Tzn., že reálné mzdy v korunovém vyjádření rostou nejpomaleji z regionu, ale z pohledu zahraničí naše mzdy v eurech vzrostly za posledních 12 měsíců o téměř 25 %.“* Český zaměstnanec si ale skoro žádného růstu nevšiml. Posilování má tedy i slabiny. (Sedláček, Tomáš, 2008, str.9)

3.1.1 Zmírnění posilování české koruny

Vláda a Česká národní banka chtějí zmírnit posilování koruny, které je způsobováno převodem peněz z Evropské unie nebo privatizací státních

³ Konkurenční výhoda – je zdrojem konkurenceschopnosti. Základem jsou rozdílné konkurenční charakteristiky sledovaných subjektů a tyto rozdíly vedou k tomu, že nějaký subjekt má v něčem konkurenční výhodu oproti jinému subjektu. (Slaný, Antonín a kol., 2006 a, str. 19)

podniků. Podle Miroslava Kalouska ministra financí je smyslem dohody s Českou národní bankou vyhnout se měnovému trhu a že „*směňovat peníze na trhu znamená posilovat korunu.*“ Vláda a ČNB se dohodly na tom, že všechny příjmy z privatizace státních firem stát vloží na účet ČNB, kde peníze zůstanou a když vláda bude peníze potřebovat, poskytne ČNB koruny ze svých rezerv. Peníze mohou ale zůstat v eurech. Dále ještě by měl stát zajišťovat státní dluhopisy v cizí měně proti kurzovým rizikům, jak uvedl Miroslav Kalousek. Analytici si ale nemyslí, že by tato dohoda mohla nějak ovlivnit dlouhodobý trend posilování koruny vůči euru. Například analytik České spořitelny Martin Lobotka si myslí, že tato dohoda jen zabrání posilování, které by mohlo být vyvoláno převodem dotací či privatizačních příjmů z eur do korun. I analytik ING Wholesale Banking Vojtěch Benda má podobný názor, že dohoda pouze omezí růstová očekávání a že posilování má základ ve vývoji české ekonomiky. Když dohoda nezmírní posilování koruny, pak nebude mít vliv ani na rozhodování centrální banky o nastavení úrokových sazeb. Silná koruna znamená nižší sazby pro Českou republiku oproti ostatním Evropským zemím. A kdyby koruna oslabila, pak by centrální banka musela sazby zvýšit. (Sochor, Jan – Heřmanský, Pavel, 2008)

3.2 Vliv silné koruny na podnikatele, zejména exportéry

Silící koruna ovlivňuje české exportéry a to hlavně ty menší a střední, kteří nemají možnost se proti této situaci nějak obrnit a finančně zajistit jako velké korporace, ty mají pro všechny případy vytvořeny finanční rezervy. Jestliže bude koruna i dále posilovat, pak některé podniky mohou zkrachovat, protože na vývozu trátí, nemají potom na zaplacení svých zaměstnanců a musí nakonec propouštět. (Podnikatelé a finance, příloha hospodářských novin, 2008a)

Podnikatelům se přestane vyplácet vyvážet své zboží a budou muset své podniky zavírat, ale až koruna opět začne oslabovat, bude pozdě, protože místo tohoto podnikatele obsadí už někdo jiný nebo se mu již nevyplatí provoz obnovit. Posilující koruna hlavně pomáhá podnikům dovážejícím zboží, ale většina české výroby jde na export. Samozřejmě, že tím, co

bychom mohli udělat pro to, abychom se takovým výkyvům vyhnuli, je zavedení společné měny Euro. (Sedláček, Tomáš, 2008)

Na zavedení společné měny tlačí hlavně exportéři. Ale podle Zdeňka Tůmy „*Si jen málokdo uvědomuje, že tu existuje i reálné zhodnocování koruny. K tomu dochází přes inflaci.*“ Přijetí eura tak odstraní jen nominální zhodnocování koruny, ale koruna i přesto může dále posilovat, i když přijmeme euro, protože nepůjde o kurz, ale o inflaci. (Sochor, Jan – Beránek, Jan, 2007) Exportéři si však myslí, že když bude rychle zavedeno euro, pak vše bude v pořádku a sílící koruna jim nebude snižovat cenovou konkurenceschopnost. To ale samozřejmě není pravda, vedlo by to pouze k tomu, že by rychleji rostly mzdy a ceny. Koruna sílí podle Viktora Kotlána především proto, že se vývozcům daří vyvážet svoje zboží, čímž je obchodní bilance v přebytku a tak vzniká převis eur, které se pak vyměňují za koruny. Vývozci jsou tedy těmi, kdo způsobují posilování koruny. Samozřejmě z části za to mohou i spekulanti, ale ti většinou nebývají dlouhodobě primárním hybatelem kurzu. (Kotlán, Viktor, 2007)

Posilování koruny má například negativní vliv na tuzemskou automobilku Škoda Auto a naopak žádný zásadní vliv nemělo na výrobce televizorů v České republice Panasonic AVC Networks Czech, protože tato firma obchoduje v eurech, dolarech i jiných měnách a odběratelé jsou z různých zemí, tudíž ztráty vyrovnává v rámci podnikání celé skupiny. Podniky se ale mohou vůči těmto výkyvům pojistit a zajistit. (Havlíček, David, 2007)

Zajistit se proti kurzovým rizikům můžeme například skrz termínové operace např. forwardů nebo opčních obchodů. S forwardem mají klienti pevně stanovený kurz, exportér tak chrání své budoucí vývozní zisky a importéři si mohou zafixovat náklady na dovozní smlouvy splatné v budoucnu. (Podnikatelé a finance, příloha hospodářských novin, 2008a)

3.2.1 Ošetření rizik

Ošetření proti kurzovým rizikům je nutné hlavně z důvodu obchodování s různými měnami a také proto, aby firmy neztratily svoji konkurenceschopnost. Nejdříve musí firma zvážit, jak moc mohou výkyvy kurzu ovlivnit její zisk. Dále platí, že čím delší je časové období, tím je

větší nejistota v oblasti možných kurzových výkyvů a větší riziko. Až po nadefinování rizik může firma zvolit strategii, jak je ošetřit. Firma musí zvážit jakou cenu je ochotna zaplatit a také v jakém rozsahu rizika zajistit. K přirozenému zajištění patří například časové sladění inkas a plateb ve stejných měnách. Krátkodobou investicí či půjčkou ve stejné měně můžeme řešit nesoulad časové struktury, když se nepodaří sladit ji úplně. Dále můžeme eliminovat peněžní toky ve vysoce kolísavých měnách, kterou je i americký dolar. Samozřejmě se mohou obchody uzavírat i v korunách, to je ale většinou nevhodné z obchodních důvodů. Proti výkyvům kurzu se lze zajistit i z vnějšku prostřednictvím nabízených bankovních služeb. Určit nejvýhodnější službu není těžké, musíme akorát identifikovat kurzové riziko a pro zvolení vhodného způsobu jeho řízení využít poradenství, které poskytuje ČSOB. (Podnikatelé a finance, příloha hospodářských novin, 2008b)

3.3 Silná koruna zatím ale vývoz nesnižuje

Silná koruna spolu se zpomalením evropské ekonomiky měla být noční můrou pro exportéry, to se ale nestalo a české podniky vyvázejí stále a objevují i nové trhy. Obchodní bilance je za první dva měsíce tohoto roku již v přebytku 26,5 miliardy korun a vývoz v únoru 2008 meziročně vzrostl o 11,4 %. Analytikové si myslí, že se již český průmysl se silnou korunou vyrovnal a že se koruna již nevrátí k původním hodnotám. Za růstem vývozu stojí hlavně vývoz strojů, automobilů a elektrických zařízení a spotřebičů. Avšak vývoz osobních automobilů zaznamenal pokles, i když mluvčí automobilek říkají, že vyvezli více, ale vše je ovlivněno růstem kurzu koruny. Silná koruna, podle mluvčího Škody Auto Jaroslava Černého, jde na úkor zisku. Pokud by euro stálo stejně jako na začátku roku 2007, pak by Škoda Auto vydělala o miliardu více. České zboží si našlo i nové trhy např. v Rumunsku, Finsku, Rusku i v Indii nebo v Číně, Africe, Oceánii či Střední Americe. I přesto ale většina vývozu směřuje na trhy Evropské unie. (Šitner, Roman – Beránek, Jan, 2008a)

Zahraniční obchod v únoru 2006 činil 159,6 mld. Kč, v roce 2007 192,9 mld. Kč a v roce 2008 to bylo již 215 mld. Kč. Jak je vidět, firmy se již se

silnou korunou naučily bojovat a zajišťovat se proti kurzovým rizikům, což se stalo již běžným nástrojem. Podle analytika Patria Finance Davida Marka je zajištění jen krátkodobým řešením a nestačí ke krytí dlouhodobých trendů. Proto firmy postupně musí svým zahraničním odběratelům zboží zdražovat. Např. ve společnosti Jablonex Group používají i dolarové přírážky a na oplátku se snaží svým zákazníkům poskytovat lepší servis a marketingovou podporu jak uvádí mluvčí společnosti Lukáš Jankovský. Zatím nejvýhodnějším modelem je ten, který využívá firma Siemens. Firma uzavírá smlouvy přímo v eurech a stává se tak poměrně odolnou vůči pohybu koruny podle mluvčího společnosti Petra Sedláčka. (Beránek, Jan – Šitner, Roman, 2008b) Vladimír Pikora, hlavní ekonom společnosti Next finance upozorňuje, že si zároveň musíme uvědomit, že zahraniční obchod a ekonomika reagují s velkým zpožděním, protože uzavřené smlouvy v zahraničním obchodě mohou být vázány na kurz, který byl aktuální v době uzavření smlouvy. To znamená, že zatím nemáme důkazy o tom, že by silná koruna ekonomice nějak výrazně škodila, ale dá se předpokládat, že k tomu jednou dojde. Exportérům se bude ztěžovat situace na světových trzích. Kromě toho, že posiluje kurz koruny, tak rostou i mzdy a může se stát, že mzdové nároky se budou stále zvyšovat, což se stane osudovým pro vývozce. (Gabal', Peter, 2008) Nakonec můžeme říci, že posilování je dobrou zprávou. Pomáhá nám k přijatelné inflaci, nižším úrokům, a zároveň doháníme vyspělé země. Koruna se stává důvěryhodnou a když dojde k nepatrným ekonomickým nebo politickým problémům, pak se investoři začnou měny zbavovat. Koruna tedy buď oslabí nebo se bude muset ekonomika přizpůsobit, což by znamenalo zpomalení hospodářského růstu. Část podniků by se stala nekonkurenceschopnou a mohly by se posílit šoky jako například skokové zvýšení inflace. (Menzelová, Kateřina, 2008)

3.3.1 Export, silná koruna a propouštění zaměstnanců

V některých odvětvích dochází v důsledku silné koruny ke snižování zisků, protože silná koruna připravuje podniky v těchto odvětvích o milióny korun. Příkladem takového odvětví je sklářský a bižuterní průmysl.

Bohužel se zároveň potýká s levnou konkurencí z asijských zemí. (ČTK, 2008c) Kvůli trendu posilování koruny a zdražování své produkce pro odběratele z cizích zemí není toto odvětví schopné konkurovat zboží z Asie. To je také důvodem ztráty zisků a toho, že podniky pak propouští své zaměstnance, kteří si pak musí hledat práci v jiných odvětvích, či se rekvalifikovat na jinou práci.

Konkurenceschopnost tradičních odvětví českého lehkého průmyslu

Průmysl sklářský včetně bižuterního a průmysl textilní patří do tradičních odvětví českého lehkého průmyslu, která prakticky déle než jedno století dominovala v oblasti severních, západních a východních Čech. Tato odvětví vycházela vždy z převážné části z domácích surovin a nebyla tudíž závislá na celosvětových výkyvech cen základních surovin, což platí převážně pro průmysl sklářský a bižuterní. Výrobky tohoto odvětví byly vždy a jsou doposud určeny pro zahraniční směnu, která napomohla a výrazným způsobem ovlivnila socioekonomický rozvoj regionu. Rozvoj výroby nebyl přímočarý, ale byl v průběhu let ovlivňován dosti důrazně ekonomicko politickými faktory (zejména v letech 1938-1989), které ve značné míře upřednostňovaly politické zájmy před ekonomickými. Přes všechny tyto negativní jevy byl tento průmysl životaschopný a dokázal se na světových trzích prosadit především svojí efektivitou. Ostatní výroby s velkým podílem vložené práce a potřebou častých inovačních procesů neměly díky nízké produktivitě práce, která v nich byla dosahována, příliš velké možnosti se uplatnit v rámci daného oboru na světových trzích. Navíc zde působily různé uměle vytvořené ekonomické bariéry (dovozní a vývozní limity), které víceméně znemožňovaly volný rozvoj obchodu.

Teprve po roce 1989, díky nové ekonomicko-politické situaci, která postupně krystalizovala v předchozích letech, byl kvalitativní zvrát celospolečenských jevů nevyhnutelný. Zásadním jevem bylo uvolnění makroekonomických a mikroekonomických procesů, které měly za následek v novém prostředí vytvářet podmínky pro rychlý rozvoj sklářského a bižuterního průmyslu, který dokázal zefektivněním výroby a její racionalizací zvýšit produktivitu práce prakticky ve všech svých oborech a nebyvalou měrou, prakticky ze dne na den, se zvýšila efektivita vývozu. Tato situace přinesla do regionu vysokou zaměstnanost doprovázenou

zvýšenou životní úrovní, což nebylo běžným jevem v ostatních průmyslových odvětvích, které musely projít tvrdou zkouškou restrukturalizace, což se týkalo především těžkého průmyslu, na který byla ekonomika Československa po dlouhá léta zaměřena.

Na podporu těchto velmi pozitivních jevů ve sklářském průmyslu působily i velice příznivé podmínky, které pomohly v devadesátých letech v jeho dalším rozvoji. Jedním z nich bylo docilování efektivity vývozu snížením kurzu domácí měny vůči ostatním rozhodujícím měnám, což byl zákonitý trend pro výrobu spočívající převážně na domácích surovinách. Takže pokud toto shrneme je možno toto konkretizovat v následujících bodech, které měly tento vývoj za následek:

- 1) Privatizace výroby a obchodu / rychlé vytvoření základního právního rámce pro jeho fungování
- 2) Zvyšování efektivity výroby a prodeje jejich racionalizací (odstranění různých jejich neefektivních mezičlánků) zejména odstranění monopolního postavení podniků zahraničního obchodu
- 3) Zvyšování efektivity výroby snížením vlastních nákladů, zvyšováním produktivity práce
- 4) Postupné snižování směnného kurzu domácí měny oproti měnám v nichž byl vývoz realizován
- 5) Dostupnost jak technologická tak i kapitálová pro malé a střední podnikatele, kteří byli schopni ihned konkurovat velkým "v té době ještě státním podnikům" (a to jak ve výrobní tak i v prodejní sféře), a kteří se snažili všemi prostředky udržet svoje výhradní postavení.

Vlastní postupná privatizace velkých dodavatelů surovin a vlastně do té doby jediných monopolních exportních firem, která proběhla částečně "kupónovou formou", přeměnou na akciové společnosti, tak i přímým odprodejem, již neovlivnila podstatným způsobem dostupnost malých nově instalovaných výrobců k surovinové základně.

Tento stav přetrvával díky všem těmto podmínkám po dobu 15ti let, tj. až do roku 2005, přestože faktor posilování kurzu koruny začal negativně ovlivňovat efektivnost prodeje sklářských a bižuterních artiklů na zahraničních trzích již mnohem dříve. Tento jev neměl zpočátku žádný zásadní význam na fungování tohoto odvětví. Vlastně se dá říci, že

podhodnocený kurz koruny zejména vůči americkému dolaru přinášel výrobcům a exportérům možná i nepřiměřené zisky, které je nenutily k další intenzifikaci a racionalizaci výroby.

Další razantní posilování koruny v letech 2001 až do dnešní doby však přineslo odbourání všech výhod plynoucích ze slabé koruny a naopak koruna se dostala do pozice nadhodnocené měny. Celé toto odvětví se začalo potýkat s problémy, které přineslo postupné až téměř 60% posílení vůči americkému dolaru.

Celé toto odvětví v momentě, kdy kurz koruny posílil pod 30 Kč za USD, očekávalo, že se jedná o krátkodobý jev, který bude případně ovlivňován zásahy ČNB tak, aby se udržel zhruba na této reálné výši, aby tento faktor sám o sobě nemohl způsobit oslabení konkurenceschopnosti tohoto odvětví oproti výrobcům, jejichž domácí měny byly více svázány s kurzem dolaru jako např. čínský juan, který dovolil výrobcům z Číny těžit z této výhody. Navíc v tomto odvětví velmi nevýhodně působil další faktor a to prudce stoupající cena pracovní síly, kdy jak již bylo řečeno, se jedná o odvětví s vysokým podílem vložené práce. Toto byly problémy, kterým museli výrobci čelit a které byli schopni ovlivňovat pouze částečně dalším zefektivňováním a racionalizací výroby. V tomto období tj. po letech 2002-2003 se již začaly projevovat první známky toho, že konjunkturální období pomalu končí a vzniká nová situace, kdy je třeba počítat se snižováním stavu pracovních sil. Pracovní síly, které byly uvolněny, neměly však problémy s uplatněním na trhu práce zejména díky prudce se rozvíjejícímu automobilovému průmyslu a i dalším různým montovným a jednodušším výrobám, které fungovaly jako subdodavatelé pro jak již zmíněný automobilový průmysl tak i pro nově vznikající elektrotechnické obory, které hledaly převážně pracovníky s nižší a střední odborností.

Výše uvedený vývoj a trendy pokračovaly i nadále, a nutno říci, že i přes snahu státu a ČNB tj. orgánu, který má v tomto ohledu zásadní postavení, v ovlivňování reálnosti kurzu domácí měny vůči ostatním měnám, dochází postupně od r. 2005 k nezvratným ekonomickým ztrátám v rámci tohoto odvětví naší ekonomiky. Snahy o zastavení posilování směnného kurzu koruny byly s určitými výkyvy vlastně neúspěšné a v důsledku pokračující globalizace ekonomiky, kdy se tato měna jevila a stále jeví jako stálá a

přinášející zisky pro obchody na devizových trzích, je i nadále velice žádaná a zatím se nezdá, že by se tento trend, i když se velice zpomalil, zastavil anebo se dal opačným směrem.

V současné době již došlo ke značnému omezení vlastní produkce všech sklářských a bižuterních výrobců, které navíc ještě postihl konjunkturální odklon od poptávky po tomto zboží. Výrobci již nejsou schopni ekonomickými prostředky kompenzovat ztráty vznikající z popsaných důvodů. Některé výroby i tak velkých podniků jako je v našem kraji např. Železnobrodské sklo, Skleněná bižuterie, Kovová bižuterie a další výrobní podniky sdružené v a.s. JABLONEX GROUP a s tím samozřejmě i většina dalších menších výrobců byla nucena téměř nebo zcela uzavřít své výrobní kapacity. S tím nutně došlo ke značnému nárůstu nezaměstnanosti, kdy celkem logicky prvním projevem likvidace provozů je hromadné propouštění. Typickým příkladem důsledků tohoto vývoje je město Železný Brod, kde je nezaměstnanost díky uzavření dvou hlavních výrobních podniků hodně vysoko nad celostátním průměrem (oficiální statistika za tento region nebyla v poslední době vydána).

Závěr

V závěru práce bych chtěla shrnout výsledky, ke kterým jsem došla.

Růst ekonomiky, jaký jsme zažívali doposud, byl nejlepším obdobím za posledních deset let. Nyní se tempo růstu bude podle současných předpovědí ekonomů snižovat. Je nám tedy doporučováno, abychom co nejdříve zavedli všechny potřebné reformy, protože nyní je česká ekonomika na ně připravena lépe než kdy jindy. Každá společnost a každý ekonom si myslí o budoucím růstu české ekonomiky něco jiného, ale v podstatě jsou předpovědi stejné. Všechny hovoří o čtyř až pěti procentním růstu, ať jde o předpovědi OECD, ministerstva financí, vlády nebo jednotlivých ekonomů.

Konkurenceschopnost je jen velmi vymežitelná a i těžko měřitelná. Každý rok se hodnotí podle jiných kritérií a hodnotí se i jiné oblasti. V konkurenceschopnosti Česká republika jako celek na tom podle mého není nijak špatně. Ze všech hodnocených zemí zaujímáme 33. místo a to myslím je docela dobrý výsledek. Samozřejmě, že by se dal i zlepšit a snad k tomu v dalších letech dojde.

Sílicí kurz koruny má svá pozitiva i negativa. Pozitivum je např. zlevňování zboží dováženého z eurozóny a USA, přibližování korunových mezd Západu apod. Negativem je např. to, že podniky, které vyváží většinu svých výrobků do zahraničí, přichází o zisky, nebo že se Česko zdražuje zahraničním turistům atd. Musíme se s tím naučit žít a přizpůsobit se. O to se pokouší i domácí vývozní podniky, které se o to snaží prostřednictvím zajištění rizik ve svých smlouvách. Někteří exportéři si myslí, že by sílicí koruně šlo zabránit přijetím eura, ale to není pravda a navíc v současné době ani nespĺňujeme kritéria pro jeho přijetí. Vláda a Česká národní banka se snaží dalšímu posilování koruny zabránit tím, že dotace a investice z Evropské unie nebudou převádět do eur, ale zůstanou v korunách. Je zvláštní, že i přes silnou korunu se zatím vývoz nesnižuje. Je to ale způsobeno zejména automobilovým odvětvím, kterého se kurz sice týká stejně jako malých i středně velkých podniků, ale jedná se o velké a silné odvětví, které je schopné se lépe zajistit proti rizikům. Zatímco bižuterní a sklářský průmysl, který zažíval konjunkturu, je nyní v úpadku. Za prvé

proto, že mu nyní konkurují levnější dovozy z asijských zemí a o toto zboží již ani není takový zájem. Což ale způsobuje úpadek průmyslu v oblasti Jablonecka, kde se zvyšuje nezaměstnanost, která se dostává i nad celostátní průměr. To je samozřejmě problém, který by se tu měl vyřešit nejspíš přílivem jiných odvětví, které by se tu mohly rozvinout.

Seznam literatury:

Knihy:

- Acta Oeconomica Pragensia: Konkurenceschopnost, In: Klvačová, Eva: Měření konkurenceschopnosti zemí: teoretické základy a praktické výsledky, Vědecký časopis Vysoké školy ekonomické v Praze, 2/2005b str. 31 – 48, str. 264, ISSN 0572-3043
- Acta Oeconomica Pragensia: Konkurenceschopnost, In: Plchová Božena: Vybrané aspekty vývoje konkurenceschopnosti České republiky, Vědecký časopis Vysoké školy ekonomické v Praze, 2/2005a str. 95-121, str. 264, ISSN 0572-3043
- Beneš, Michal: Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda, Working Paper č. 5/2006, 39 str., ISSN 1801-4496
- Kadeřábková, Anna a kol.: Ročenka konkurenceschopnosti České republiky 2005, Praha, Linde 2005, 164 str., ISBN 80-86131-64-5
- Kubišta, Václav a kol.: Vybrané problémy vývoje konkurenceschopnosti české ekonomiky v mezinárodním srovnání, In: Čapek, Aleš – Hájek, Mojmír – Mertlík, Pavel: Konkurenceschopnost české ekonomiky, 2000a, 254 str., str. 5 - 39, ISBN 80-238-5048-2
- Kubišta, Václav a kol.: Vybrané problémy vývoje konkurenceschopnosti české ekonomiky v mezinárodním srovnání, In: Semerák, Vilém: Kurs, ceny a konkurenceschopnost – důsledky pro kursovou politiku, 2000b, 254 str., str. 229 – 254, ISBN 80-238-5048-2
- Slaný, Antonín a kol.: Konkurenceschopnost české ekonomiky (vývojové trendy), 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita 2006a, 375 stran, ISBN 80-210-4157-9
- Slaný, Antonín a kol.: Makroekonomická analýza a hospodářská politika, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003b, str. 375, ISBN 80-7179-738-3

Časopisy:

- Menzelová, Kateřina: Lahůdka, Euro č. 10, 2008, str. 3

- Pečinková, Ivana: Musíme přeřadit rychlost, Ekonom č.10, 2008, str. 46 – 49
- Spěváček, V.: Alternativní ukazatelé ekonomické výkonnosti, Vysoká škola ekonomie a managementu, Bulletin CES – Centrum ekonomických studií VŠEM, vydání 19, ročník 2006, 24. 10. 2006, str. 8 – 11, ISSN 1801-6871

Novinové články:

- Bublíková, Barbara: Konkurenceschopnost Česka se snížila, Hospodářské noviny 1. listopadu 2007, str. 20
- Kolísání měn ohrožuje malé a střední podniky, Hospodářské noviny, 6. března 2008a, Komerční příloha deníku Hospodářské noviny, str. III
- Lavička, Václav: Koruna je příliš vysoko. Spadne., Hospodářské noviny 15.-17.února 2008a, str. 26
- Lavička, Václav: Čilé tempo české ekonomiky nepolevuje, Hospodářské noviny, 24. dubna 2008b, č. 81, str. 22
- Lavička, Václav – Beneš, Jan: Co zastaví silnou korunu? Hospodářské noviny 23. 10. 2007, str.1
- Rizika lze ošetřit, Hospodářské noviny, 6. března 2008b, Komerční příloha deníku Hospodářské noviny, str. III
- Sedláček, Tomáš: Brutální posilování aneb O slabinách silné měny, Hospodářské noviny 13. března 2008, č. 52, str. 9
- Sobíšek, Pavel: Silná koruna a období bolesti, Hospodářské noviny 19. února 2008, č. 35, str. 10
- Sochor, Jan: Tak rychlé posilování koruny čekal málokdo, Hospodářské noviny 23. října 2007a, str. 15
- Sochor, Jan: Korunu posilují spekulanti, Hospodářské noviny 15. – 17. února 2008b, str. 17
- Sochor, Jan: Česko dožene Evropu za 10 let, Hospodářské noviny, 25. – 27. dubna 2008c, č. 82, str. 15
- Sochor, Jan – Heřmanský, Pavel: Začalo tažení proti silné koruně, Hospodářské noviny, 10. dubna 2008, str. 13
- Šitner, Roman – Beránek, Jan: Krize nikde, vývoz dál roste, Hospodářské noviny, 8. dubna 2008a, str. 13

- Šitner, Roman – Beránek, Jan: Vývozci se naučili žít se stále silnější korunou, Hospodářské noviny, 8. dubna 2008b, str. 15

On-line zdroje:

- Čadil, V.: Strukturální analýza české ekonomiky pro přípravu NPV III, příloha 5, Národní program výzkumu III a způsob jeho realizace, Technologické centrum AV ČR, říjen 2006, citace 12. 4. 2008, přístup z internetu: http://www.foresight.cz/dokums_raw/npviii_priloha5_strukturalniana_lyza.pdf
- Český statistický úřad, Hrubý domácí produkt (čtvrtletní), citace 7.3.2008a, přístup z internetu: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/2003-hdp>
- Český statistický úřad, Již 11 čtvrtletí růst HDP nad 6 procenty, citace 7.3.2008b, přístup z internetu: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/chdp030708.doc>
- ČSÚ, Vývoj české ekonomiky v roce 2007, Hrubý domácí produkt, březen 2008, citace 12. 4. 2008, přístup z internetu: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/0B00447C68/\\$File/1109-07-Q4Int-2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/0B00447C68/$File/1109-07-Q4Int-2.pdf)
- ČSÚ, Vývoj české ekonomiky v roce 2006, Hrubý domácí produkt, 16. března 2007, citace 12. 4. 2008, přístup z internetu: [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/9E00484BDC/\\$File/110906q402.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/9E00484BDC/$File/110906q402.pdf)
- Autor: ČTK: Tůma: Růst ekonomiky letos zpomalí na 4,1 procenta, FinančníNoviny.cz, 12.3.2008a, citace 13.3.2008a, přístup z internetu: http://www.financninoviny.cz/index_view.php?id=301822
- Autor ČTK: Studie: Konkurenceschopnost ČR klesá, WWW.FINANCNINOVINY.CZ 15.11.2007b, citace 14.3.2008, přístup z internetu: http://www.financninoviny.cz/index_view.php?id=280251
- Autor: ČTK: Jablonex živí export, i proto ale propouští, 11. 1. 2008, citace 12. 4. 2008c, přístup z internetu: http://hn.ihned.cz/c3-22741740-500000_d-jablonex-zivi-export-i-proto-ale-propousti

- Autor ČTK: OECD: Českou ekonomiku čeká růst zhruba o 4,5 procenta, 24. 4. 2008d, citace 24. 4. 2008, přístup z internetu: http://www.financninoviny.cz/index_view.php?id=309144
- Gabal', Peter: Proč sílí česká koruna a jak dlouho ještě?, 6. 3. 2008, citace 27. 4. 2008, přístup z internetu: <http://www.radio.cz/cz/clanek/101635>
- Professor Garelli, Stéphane: World Competitiveness Yearbook, citace 20.3.2008, přístup z internetu: <http://www.imd.ch/research/publications/wcy/announcing.cfm>
- Havlíček, David: Exportéři: Za silnou korunou stojí spekulace, citace 4. 4. 2008, přístup z internetu: [http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=22304650&article\[what\]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article\[sklonuj\]=on](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=22304650&article[what]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article[sklonuj]=on)
- Hrstková, Julie: Tři scénáře: Slovensko vs. Česká republika, Ekonom 21. 2. 2008, citace 23. 3. 2008, přístup z internetu: [http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=23007340&article\[what\]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article\[sklonuj\]=on](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=23007340&article[what]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article[sklonuj]=on)
- Hrubý domácí produkt, citace 6. 3. 2008, přístup z internetu: <http://www.mesec.cz/texty/hruby-domaci-produkt/>
- Kotlán, Viktor: Koruna sílí, exportéři šílí, citace 4. 4. 2008, přístup z internetu: [http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=22319100&article\[what\]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article\[sklonuj\]=on](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=22319100&article[what]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article[sklonuj]=on)
- Lízal, Lubomír: Výzva konkurenceschopnosti, Ekonom 9.2.2006, citace 13.3.2008, přístup z internetu: http://ekonom.ihned.cz/3-17789290-v%FDzva+konkurenceschopnosti-400000_d-00
- Sochor, Jan – Beráne, Jan: Zdeněk Tůma: Euro problémy českých firem nevyřeší, citace 4. 4. 2008, přístup z internetu: [http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=22350870&article\[what\]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article\[sklonuj\]=on](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=22350870&article[what]=konkurenceschopnost+%E8esk%E9+ekonomiky+&article[sklonuj]=on)

- Spěváček, V. – Vintrová, R. – Hájek, M. – Žďárek, V.: Růst, stabilita a konvergence české ekonomiky v letech 1996 – 2005, Vysoká škola ekonomie a managementu, CES Centrum ekonomických studií VŠEM, Working paper CES VŠEM N° 11/2005, citace 28. 2. 2008, přístup z internetu:
[http://www.horska.com/ext/hajek.nsf/vyukafiles/9B0070D332/\\$File/material_ApMAE_2_WPNo11.pdf](http://www.horska.com/ext/hajek.nsf/vyukafiles/9B0070D332/$File/material_ApMAE_2_WPNo11.pdf)
- World economic forum: Global competitiveness index 2007 - 2008, citace 20.3.2008, přístup z internetu: <http://www.gcr.weforum.org/>